

PAULOVA'EA OMOMBE'U ÉFESOPEVA'EA PE Carta de Paulo aos Efésios

¹ Jihi ko Pauloramo Jesus Cristo'ga moirũharamo jiporavykyavo Tupana'ga pe Cristo'ga mombe'gwovo. A'ereki nahã Tupana'ga opota.

Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me. Pe ko Tupana'ga remimo'ẽharamo. Ndapepohiri pe Cristo Jesus'ga hugwi pejikovo gareheva'ero jipi. Kiro ji ikwatijarukari imondouka pe me – perope cidade de Éfeso pe.

² Kiro ji ei: Nhandervete'ga Tupana'ga ti tomomyry pe me Jesus Cristo'ga pavêi nhandepojykharete'ga pavêi. Tonoĝatu ti ĝa pepy'a, a'e ji.

Tupana'ga pyry hete nhande ve

³ Timbohete ti Tupana'ga! Ga ko nhandepojykharete'ga ruva'ga Jesus Cristo'ga ruva'ga. Ga ko Jesus Cristo'ga ruvihavuhuhete'ga no. Ymyahũ yvaga hugwi Tupana'ga omondo gwa'uvapyryva nhande pyri imomyryva nhande ve. Nhande jikoty'aro ĝwaramo Cristo'ga pavêi a'ea imomyryparavuhupavi nhande ve.

⁴ A'ereki ymyahũ yvya apoa renonde yvaga apoa renonde Tupana'ga e'i: “Tamomyry ti ji ĝa pe nehẽ,” ei ga. A'ea rupi ga nhande mbojikoty'aruka Cristo'ga pavêi. Nahã ga nhande mo'emo'ẽi ojive.

“Toko pyry ti ġa okote'varuhue'yma tuhẽ jirovai pyteri pe ji arõheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga nhande mo'emo'eamo.

⁵ A'ereki ymyahũ ga e'i ojapyakavo nhande rehe: “Amboja'oja'o ti ji ġa jijive toko ti ġa jira'yramo upa ji pyri nehẽ Jesus Cristo'ga manoro ġwaramo ġa ndepyga nehẽ,” ei ga.

“Nanongara ji apota,” ei ga.

⁶ Nahã ymyahũ ga pyryvamo nhande ve nhande mo'emo'eamo nhande mongovo gwa'yramo tanhimboheteuka ti ġa pe jipyryva katukaturu ġwaramo ġa pe javo.

Tupana'ga pyryhetero nhande ve nhande jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga remia'nguhete'ga pavẽi.

⁷ Gwekoa reka'vogukaro ġwaramo omanomo Cristo'ga nhande mbopiro'yi nhanderekote'varuhua hugwi. Nurã Tupana'ga ndokwahava'javi nhanderekote'varuhua imomboa.

Nahã Tupana'ga pyrykatukaturu.

⁸ Nahã ga pyryhetero nhande ve ikwahapava on-himombaragwahava.

⁹ Gwemimbotarimova'ea ġwembiepiukaripyre'yma ga ikwahavukari reki nhande ve.

A'ereki ga okwahavuka pota hete nhande ve. E'i ga: “Nahanahã ti nehẽ ji Cristo'ga mondoro ġwaramo ġa pyri nehẽ,” ei ga.

¹⁰ “Aerẽ mbapava koty ti pyry ji ve ji ġa mon-gopavi Cristo'ga nhi'iġa rupi yvagipeve'ga yvyakotyve'ga ndeheve nehẽ. Nahã ti ga ġapojoykaharete'ga nehẽ, ei ga.

Cristo'ga nhi'īga rupi ti ji imongopavi yvagipeva'ea yvyakotyva'ea reheve nehē. Nahā ti ga a'ea pojykaharete'ga nehē no.

Nahā ti Cristo'ga rekoi tuhē huvihavuhuhetero mbatera nhaporemō ipojykaharetero ġa nhaporemō ġapojykaharetero nehē no,” ei Tupana'ga.

11 Ore jikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi Tupana'ga pyryhetero ore ve. Aerē ti ga ore mongoi ojipyri ore mombytavo avuirama nehē no.

A'ereki ymyahū Tupana'ga omongo pa ġwemimbotarimova'ea rehe. A'ea rupi ga ojapyaka ore rehe no. Heaporogita ga ore mo'emo'eamo ojive javo hako. E'i ga:

12 “Tanhimboheteuka ti ġa pe jikatukaturō ġwaramo – kiroki ġa ojikogypy Cristo'ga rehe,” ei ga hako. Na tuhē. A'ereki Tupana'ga ojapyaka ypy gweaporogitaro.

Aerē te ga imongopavi ġwemimbotarimova'ea rehe. Orojikogypy ore Cristo'ga rehe.

13 Ymyaĩ pejiko pe Cristo'ga rehe no henduvame Cristo'ga mombe'ua a'itituhēva'ea.

Ga e'i pe me: “Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejekote'varuhua,” ei ġa pe me.

Cristo'ga pavēi pe jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga imondoī gwa'uvapyryva imombytavo pe pyri no pejikogame Cristo'ga rehe.

A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i: “Amondo ti ji jira'uvapyryva ġa pyri ġa pojykauka jijive nehē – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha a a'ero nhirembipojyka nehē.” A'ea

Tupana'ga ei gwa'uvapyryva mondovo pe pyri.

14 Pyryva'ea gwa'uvapyryva ga imondoi nhande ve kiro. Nurã nhande ei ikwahava javo: Tupana'ga ti imombyryhetei nhande ve nhande pokoguka nhande mbopiro'yuka nhanderekote'varuhua hugwi nehẽ.

Ojipyri ti ga nhande rerohoukari nhande momby-tavo avuirama nehẽ toko ti ģa jireheva'ero javo, xa'e nhande ikwahava.

Pyry hete ga nhande ve gwa'uvapyryva mondovo nhande pyri tanhimboheteuka ti ģa pe jikatukaturu ģwaramo javo.

Paulova'ea onhiĩ Tupana'ga pe Éfesopeva'ea repyga

¹⁵⁻¹⁶ Nurã jihi no, nhinhi'igame Tupana'ga pe ji nanhi'imbigi ga pe pe ndepyga.

—Ndepyry hete nde, a'e ji Tupana'ga pe. A'ereki nde erembojiko Éfesopeve'ģa Jesus'ga rehe ģa pokoga. Emombyry ti ģa pe, a'e ji ga pe jipi.

A'ereki ojipe'ģa pe mombe'u ji ve. “Éfesopeve'ģa ojiko hete Jesus'ga rehe nhandepojoykaharete'ga rehe ikwehe,” ei ģa ji ve. “Oarõ hete ģa Tupana'ga remimo'ẽhara'ģa nhaporemo,” ei ģa pe mombe'gwovo.

17 Tupana'ga ko nhandepojoykaharete'ga ruvi-havuhuhete'ga Jesus Cristo'ga ruvi-havuhuhete'ga. Gaha timbohete! A'ereki ga pyry katu katu nhanderuvete'ga. Ga pe ji ei pe ndepyga jipi:

—Ekwahaheteuka ti Éfesopeve'ģa pe nahanahã ji reko javo. Ndera'uva ti tombo'e ģa nde rehe nde monhimombaragwahavuka ģa pe. Ndera'uva

ti tanderepiuka ġa pe ġa mboheaporoġitakatuavo nahanahã Tupana'ga rekoi javo, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁸ Ga pe ji ei:

—A'ero ti gweaporoġitakatuheterame Éfesopeve'ġa ikwahavi ovytyeri pe nehẽ. Nurã ti ġa ei nehẽ: “Pyry hete ti nhande ve nehẽ. A'ereki Tupana'ga e'i opyryvamo nhande ve: ‘Tuhu ti ġa upa avuirama ji pyri nehẽ,’ ei Tupana'ga nhande ve.”

—Nahã ti ġa ei ojikheteavo nde rehe gworyg-woryvamo nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi neremimbokatukatua ojive, a'e ji. Nurã ti ġa ei nehẽ: “Yvagi pe ti ikatu katu nhande ve nhaporemonehẽ Jesus'gareheva'ero nhande rekoro ġwaramo. Tupana'ga ti nhande mongoi ojipyri jara'ġa ndeheve nehẽ no ġwemimo'ẽhara'ġa. Ga pyri ti nhande rukatui ġa pavẽi avuirama nehẽ,” e'i ti ġa ikwahava nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Nahã ti ejikwahavuka Éfesopeve'ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

¹⁹ Ga pe ji ei:

—Gweaporoġitakatuheterame ti Éfesopeve'ġa ikwahavi ndepopoakahetehetea nehẽ. A'ea nde hepiukari ji ve ġa pe nhaporemonehẽ – kiroki ġa ojiko nde rehe. Nurã ore ei: Ndepopoakaheteavo ġwaramo ti nde ore pokogi nehẽ no. A'ea ore ei, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

20 A'ereki Tupana'ga opopoakara pyvõ Cristo'ga mbogwerava'ja omanove'ga hugwi. Opopoakara pyvõ jitehe ga Cristo'ga reroho ojipyri ga mboapyga ojohukoty rõi ga mongovo toko ti ga huvihavuhetero yvagi pe okovo nhimoirũharamo javo. Nahã opopoakahetea pyvõ Tupana'ga imombyryvi Cristo'ga pe. Na jitehe ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve opopoakahetea pyvõ nehẽ no.

21 Yvaga pype hete Tupana'ga omongo Cristo'ga ojohukoty rõi. Koji'i hete tuhẽ Cristo'ga popoakaramo ojipe'ga hohe pa a'ero. Ipopoaka hete ranuhũ ga a'ero ipopoakaheteve'ga hohe pa ipopoakaheteve'gãndeheve'ga hohe pa no gãnduvihava'ga hohe pa no gãnduviha'vi'ga hohe pa no. Ga nhaporemõ omondõmondouka ojipe'ga g̃wemimbotarimova'ea rehe ãgwamo. Aerẽ ti g̃a g̃a mondõmondouka nehẽ no. Ga hohe pa Cristo'ga ipopoaka ojipe'ga hohe pa nhaporemõ no.

22 Tupana'ga g̃a mongopavukari yvagipeve'ga nhaporemõ yvyakotyve'ga nhaporemõ Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko g̃apojoykaharetero javo. Tupana'ga imongopavukari yvagipeva'ea nhaporemõ yvyakotyva'ea nhaporemõ Cristo'ga nhi'iga rupi ga ko a'ea pojoykaharetero javo. Cristo'ga rekorame ipojoykaharetero g̃apojoykaharetero Tupana'ga ga mongoi g̃apojoykaharetero – kiroki g̃a ojiko ga rehe onhimono'ono'õga jipi tihendu Tupana'ga nhi'iga javo. Nahã Tupana'ga ga mongoi g̃a'akağamo tomongo ti ga g̃a g̃wemimbotarimova'ea rehe javo.

²³ Ga pe ji ei: Cristo'ga ra'oa. A'ereki gaha ġa poko ġa monhimomiranambava ġa mbopopoaka imombyrypava ġa pe okovo ġa pyri. Nahã ga ġa pojykapavi ohygahipava ġa ndehe jipi. Yvagipeva'ea yvyakotyva'ea ga ipojykapavi ohygahipava hehe jipi no. Yvagipeve'ġa yvyakotyve'ġa ga ġa pojykapavi ohygahipava ġa ndehe jipi no.

2

Tupana'ga ombopyahu nhandereaporogita

¹ Pehe, ymyaĩ pendeaporogita Tupana'ga nombopyahui ve. A'ero Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ġa ja. A'ereki ga e'i: “Ji ve ko ġa ambotehea imombigukare'yma ġwaramo gweaporogitatiruahũ. Ji ndajikoty'ari ġa pavẽi a'ero. A'ereki ġa oko nhiremimbotarimova'ea rehe rũi okote'varuhuavo,” ei Tupana'ga pe mombe'gwovo.

² Ga oko te'varuhu jipi avove'ġa nhaporemo yvya koty. Ymyaĩ nane'ymi pe ndekote'varuhui ġa pavẽi pejikovo ġanduvihavuhu'ga nhi'iġa rupi Satanás'ga nhi'iġa rupi – kiroki ga u yvatea gwyri okovo yvatea gwyriveve'ġa nduvihavuhuro no. Ga ko oko ite'varuhuve'ga ndaha'oive'ga. Ndapekoa'javi ganhi'iġa rupi aġwamo. Jara'ġa reki oko ga rupi aġwamo Tupana'ga nhi'iġa rendukatue'yma.

³ Ymyaĩ nhande nhaporemo xako ġa ja nhandekote'vapotaruhuavo nhandekovo nhaneremimbotarimova'ea rehe. Ymyaĩ tiruahũ nhandereaporogita. Nhande japyakate'varuhui.

Nane'yimi nhande rekote'varuhui. Nurã Tupana'ga nhimonha'ngai nhande rehe kako. Na jitehe jara'ga ndehe ga nhimonha'ngai no.

⁴ Tupana'ga nhande arõ hete ranuhũ reki. Nurã ga nhande porogwetyhetei. ⁵ Emo nhandereaporogita tiruahũ reki. A'ea rupi ga pe nhande rekoi omanove'ga ja. Nhandereaporogita tiruahũrame ga nhandereaporogita mbopyahui reki nhande arõheteavo ġwaramo. Ymyahũ Tupana'ga ombogwera Cristo'ga gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Na jitehe Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui. Opyryhetero ġwaramo Tupana'ga imombopaheteukari pendekote'varuhua pejikogame ga rehe.

⁶ Ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbogweravi gamanoa hugwi ga mbopyahuavo. Cristo Jesus'ga pavêi nhande jikoty'aro ġwaramo ga nhandereaporogita mbopyahui. A'ero ga nhandereaporogita mbuhuri yvagi pe ojipyri no. Ga nhandereaporogita mbopyahui toko ti ġa huvihavamo Jesus'ga pavêi yvagi pe javo. Aġwamo Cristo Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri yvagi pe okovo huvihavamo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga Cristo Jesus'ga mbuhu ojipyri imombyrymbyryva ga pe. Cristo Jesus'ga pavêi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga na jitehe imombyryvi nhande ve no ga moirũuka. ⁷ Nahã ti Tupana'ga hepiukari opyrykatukatua nhande ve avuirama nehẽ Cristo Jesus'ga manoro ġwaramo nhande repyga.

⁸ A'ereki opyryhetero ġwaramo Tupana'ga pendekote'varuhua mombo pa hete pe jikoheterame Cristo Jesus'ga rehe. Pe rũi pemombo pejikote'varuhua pejihugwi.

Tupana'ga reki omombo imombyrypota pe me ipotaro ġwaramo. Nurã ji ei: Omombyry tehe ga pe me. ⁹ Aherekokatua kwepyyga ġwaramo rũi Tupana'ga imombyryvi ahe ve. A'ereki ga e'i: “Te'iyme ti ġa: ‘Ji pyryro ġwaramo Tupana'ga imombyryvi ji ve.’ A'ea ti ġa te'iyme. Tonhimboheteyme ti ġa a'ero,” ei Tupana'ga. ¹⁰ A'ereki Tupana'ga nhande mombyry. Cristo Jesus'ga pavēi nhande jikoty'aro ġwaramo Tupana'ga nhandereaporogita mbopyahui toko katu ti ġa a'ero ojipe'ga pokoga javo. A'ereki ymyahũ nhandereaporogita mbopyahua renonde Tupana'ga e'i: “Nahanahã ti ġa toko katu jipi ojipe'ga pokoga nehẽ,” ei ga.

Ojo'ja hete nhandereaporogita

¹¹ Pekwahava'ja ti a'ero. Ymyaĩ jukwaha hete pe ndekoi judeus'ġarũiva'ero Tupana'gareheve'ġarũiva'ero. Judeusramo ore orokytiuka orerakwanhapira ore ko Tupana'gareheva'ero javo. A'ea rupi oro'e te'varuhu ore pe me a'ero ojikytiukare'ỹve'ġa.

¹² Pekwahava'ja ti. Ymyaĩ pe ndapekoi Cristo'gareheva'ero pejikovo oreirũ'ġarũiva'ero. Peko pe orere'yja'ġa rũi israelitas'ġa nde'yja'ġarũiva'ea judeus'ġa nde'yja'ġarũiva'ea. A'ereki pe ko ambotehea Tupana'ga pe. A'ero Tupana'ga nde'i pe me: “Tamombyry ti ji pe me.” A'ea rũi Tupana'ga ei pe me. Nurã pe ndape'ei: “Aerẽ ti nhande hoi yvagi pe Tupana'ga pyri nhandejupa avuirama nehẽ.” A'ea rũi pe ei. Ndapekoi pe Tupana'gareheva'ero. Nahã pe ndekoi pejikovo okote'varuhuve'ġa

pyteri pe. ¹³ Na tuhê. Ymyaĩ irupeve'ga ja pe ndekoi Tupana'ga hugwi pejikovo ġwaramo judeus'ġarũiva'ero. A'ereki ymyaĩ pe ndapejikoty'ari ga pavêi.

Aġwamo reki pe ndekoi ira'agweve'ga ja Tupana'ga hugwi pejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavêi. Tupana'ga pavêi pe jikoty'ari kiro. A'ereki Cristo'ga gwekoa reka'voguka omanomo pe ndepyga. ¹⁴ A'ereki Jesus'ga nhandepy'a noġatu nhande jikoty'aro ġwaramo onhipavêi.

Ymya judeusramo ore nopoarõhetei. Pe na jitehe judeus'ġarũiva'ero pe norearõhetei no. Nhanenhoarõe'yma ko hovapiahava ja nhandepyteri pe. Aerê Cristo'ga nhande monhoarõuka nhande mbohoryva'javi Tupana'ga rehe. Nahã ga nhande mbojogwerekokatuavo. Aġwamo judeusramo ore roryvamo pe ndehe. Na jitehe judeus'ġarũiva'ero pe ndoryvamo ore rehe. A'ero hovapiahava'java'ea ndogwerecoa'javi nhandepyteri pe. A'ereki nhanenhoarõe'yma opi nhande hugwi. ¹⁵ A'ereki Cristo'ga omombi nhandejogwerekote'varuhua omanomo ġwaramo nhande repyga. A'ea rupi ga e'i: "Ndatekwava'javi kiro Moisésva'ea rembikwatijaragwera rehe," ei ga.

Aherembikwatijara e'i judeus'ga pe jate. Jesus'ga manoa renonde oronhimboheteavo judeusramo ore ei pe me judeus'ġarũiva'ea pe: Ore ve jate Tupana'ga onhi'ĩ. Pe me rũi ga onhi'ĩ. Nahã ore ei ore ko pe hohe javo. A'ea rupi Moisésva'ea rembikwatijara ko nhanemonhoarõe'y mukava'ea a'ero.

Aherembikwatijara rehe ndatekwava'javi aḡwamo. Judeusva'ero ore jikogame Cristo'ga rehe ga orereaporoḡita mbopyahui. Na jitehe Cristo'ga pendeaporoḡita mbopyahui no pe jikogame ga rehe judeus'ḡarũiva'ero. Nhandereaporoḡita mbopyahurame ga nhandereaporoḡita mbojo'javi a'ero. Nahã ga nhandepy'a noḡatui nhande monhoarõheteuka. ¹⁶ Nahã yva rehe omanoro ḡwaramo Cristo'ga nhandereaporoḡita rerorijiyi nhandereaporoḡita mbopyahuavo. Omano ga yva rehe imombiga nhandejogwerekote'varuhua nhande mongovo oja'oro. “Nahã ti ji imombigi ḡandekote'varuhua Tupana'ga pe nehẽ no,” ei ga.

¹⁷ Cristo'ga uhu yvya koty pyryva'ea mombe'gwovo. “Tanoḡatu ti judeus'ḡarũive'ḡa py'a – kiroki ḡa oko irupeve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahave'yma ḡwaramo,” ei ga. “Tanoḡatu ti judeus'ḡa py'a no – kiroki ḡa oko ira'agweve'ḡa ja Tupana'ga hugwi ga kwahava ḡwaramo,” ei Cristo'ga pyryva'ea mombe'gwovo pe me ore ve no.

Pe me ga ei, a'e ji. A'ereki pe peko judeus'ḡarũiva'ero. Ore ve ga ei, a'e ji. A'ereki ore oroko judeusva'ero. ¹⁸ Nhande ve nhaporemo ga ei, a'e ji. A'ereki Cristo'ga manoro ḡwaramo nhande repyga Tupana'ga ra'uva tuhẽ nhande pojyka nhande nhaporemo. Gara'uva nhande pokoga ḡwaramo nhande nhi'iḡi Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe.

¹⁹ A'ero judeus'ḡarũiva'ero pe ndapekoa'javi ambotehero Tupana'ga pe kiro. Ga nde'ia'javi pe me: “Jigwyripeva'ea rũi pe ndekoi.” A'ea rũi ga

ei pe me aḡwamo. A'ereki aḡwamo pe peko or-eirũramo pejikovo Tupana'ga remimo'ẽharamo ore javijitehe. Tupana'ga oko oreruvihavuhetero penduvihavuhetero no. Peko pe Tupana'ga re'yjamo.

²⁰ Jesus Cristo'ga moirũhara'ḡa ojikogypy Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga nhi'iga mombe'uhara'ḡa pavẽi. Aerẽ pe jikogi Jesus Cristo'ga rehe no. Ga pe ji ei onga pyhykava. A'ereki ḡa ojikogypy Cristo'ga rehe pejikoga renonde. Jesus Cristo'ga pe tuhẽ ji ei onga pyhykava ruvihava. A'ereki ga rehe nhande xajiko ḡa pavẽi. ²¹ Ga pavẽi nhandejikoty'aro ḡwaramo nhande nhaporemo xajogwereco katu katu nhandepyrypyryvamo tu katu ti Tupana'ga nhandepyteri pe jipi javo. Nahã ko nhande Tupana'ga rongapyryva ja gamboheteheva ja nhandejikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavẽi nhandepojykaharete'ga pavẽi. ²² Na jitehe ga pavẽi pe jikoty'aro ḡwaramo pehe Tupana'ga ra'uva pe mbojogwereco katu katu pe mombyrymbyryva pe pyri ti Tupana'ga ruvi jipi javo.

3

Paulova'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iga judeus'ḡarũiva'ea pe

¹ Jihi ko ako cadeia pype kiro. A'ereki ji aporavyky Jesus Cristo'ga pe ga mombe'gwovo pe me judeus'ḡarũiva'ea pe Cristo'ga omano pe ndepyga javo. Nurã ojipe'ḡa ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga Cristo'ga judeus'ḡarũive'ḡa pe javo.

² Pekwaha po pe Tupana'ga eagwera ji ve. Ymya Tupana'ga ei ji ve: “Eho eporavykyavo pyryva'ea mombe'gwovo Cristo'ga mombe'gwovo judeus'garũive'ğa pe. Tokwaha ti ға jipyryva ojive,” ei Tupana'ga ji ve. ³ A'ero ga hepiukari ji ve ikwahavuka ji ve ғwembiepiukari pyre'yma. Tupana'ga rembiepiukara mombe'gwovo ji akwatija'ri pe me oji'i. ⁴ Imonhi'igame nhirembikwatijara po ti jukwaha pe me nhirembikwahava nehẽ. A'ereki Tupana'ga okwahavuka ji ve ғwembiepiukari pyre'yma Cristo'ga mombe'gwovo.

⁵ Ymyahũ Tupana'ga ndokwahakatuukari ahe ve ғwembiepiukari pyre'yma. Aғwamo reki ga ikwahaheteukari pyryve'ğa pe – kiroki ға oporavyky katu ga pe ganhi'igã mombe'uhara'ğa Cristo'ga moirũhara'ğa pavẽi. Tupana'ga gwa'uva mondoi ға pyri tohepiuka ti jira'uva ға pe nhirembiepiukari pyre'yma javo.

⁶ A'ero Tupana'ga ra'uva i'ei: “Judeus'garũive'ğa ti tuhu yvagi pe upa Tupana'ga pyri avuirama nehẽ judeus'ğa pavẽi nehẽ,” e'i Tupana'ga ra'uva. “Ga nhaporemo oko gareheve'ğa Cristo Jesus'ga ra'oa. A'ero nahanahã ga imombyryvi ға pe judeus'garũive'ğa pe judeus'ğa pe no Cristo Jesus'ga manoro ғwaramo ға ndepyga. A'ereki pyryva'ea mombe'ua renduva ға jikogi ga rehe. A'ero ga imombori ғandekote'varuhua ға hugwi ға pojykavo.” Nahã Tupana'ga ra'uva i'ei ikwahavuka Tupana'ga rembiepiukari pyre'yma pyryva'ea kwahavuka ganhi'igã mombe'uhara'ğa pe Cristo'ga moirũhara'ğa pe no.

7 Pyryva'ea pe Cristo'ga mombe'ua pe Tupana'ga ei ji ve: “Paulo, emombe'u ti Cristo'ga judeus'garũive'ġa pe. Nahã ti eporavyky ji ve,” ei ga. A'ero ga ji mbopopoakari opopoakara pyvõ toporavyky katu ti ga ji ve javõ. Opyryhetero ġwaramo ji ve ga ji mongoi toko ti ga Cristo'ga mombe'uharamo javo.

8 Jihi reki Jesus'gareheve'ġa ġwyre'i'i pa garemimo'ẽhara'ġa ġwyre'i'i pa ji rekotehei! Ji ve reki Tupana'ga pyryhetero emombe'u ti Cristo'ga pyrykatukatua judeus'garũive'ġa pe javo. Manameuhũ ti nhande ikwahapavi Cristo'ga pyrykatukatua! Ndikwahapavi po ti nehẽ!

9 Jypya Tupana'ga oapo pa hako. A'ea rupi ga ndohepiukari ġwemimbotarimova'ea. A'ereki ga nomombe'ukatui Jesus Cristo'ga hako. Aġwamo ji ve Tupana'ga ei opyryhetero: “Ekwahavuka ti ġa pe nhaporemõ nhiremimbotarimova'ea nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga.

10 Takwahavuka ti ji Cristo'gareheve'ġa pe a'ero. Tohepiuka ti ġa aġwamo Tupana'ga rembikwahaparava ipopoakaheteve'ġa pe ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa pe no – kiroki ipopoakaheteve'ġa omondomondouka ojipe'ġa ġwemimbotarimova'ea rehe yvagi pe ipopoakaheteve'ġandeheve'ġa pavẽi. 11 A'ereki ymyahũ Tupana'ga heaporoġita ypy hako. A'ero ga ei: “Omanomo ġwaramo ti Cristo Jesus'ga ġapoykaharetero ojiheve'ġa mbojikogukari ojihe ġa nderua ji pyri nehẽ,” ei Tupana'ga ojapyakaypyavo gweaporoġitaro.

12 Nurã nhandejikoty'aro ġwaramo Cristo Jesus'ga pavẽi nhande ndipojihuvi. A'ereki nhande

xa'e: Tupana'ga ko nhande rendu pota nhande arõheteavo. Nhande nhi'igi Tupana'ga pe a'ero nhandejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe.

¹³ Nurã ji ei pe me: Tapene'ouhũi pejikyhyjie'yma hahyrame ji ve ji pe ndepyga ġwaramo. A'ereki ġa ji mongi cadeia pype ji Cristo'ga mombe'urame pe me judeus'ġarũiva'ea pe. Hahyrame ji ve ojipe'ġa e'i: "Paulo'ga Éfesopeve'ġa arõhetei," ei ġa pe mboheteavo. Pejoryjory ti a'ero!

Cristo'ga nhande arõ hete

¹⁴ Jijapyakaramo Tupana'ga pyryva rehe ji renypy'andurugi Jesus Cristo'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhandepojoykaharete'ga ruva'ga rovai pyteri pe nhinhi'igã ga pe pe ndepyga a'ero. ¹⁵ Ga pe gareheve'ġa nhaporemõ ei apina'ga. Nahã ġa ei – kiroki ġa yvagi pe, kiroki ġa yvya koty no. A'ereki Tupana'ga oko ġanduvete'ga. ¹⁶ Ji nhi'igi Tupana'ga pe pe ndepyga. A'ero ji ei ga pe:

—Ndera'uva tombopopoaka Éfesopeve'ġa ndea-poroġita ġa mbokatuavo toko katu ti ġa javo. Nahã ti nde ġa pokoheteuka nehẽ. A'ereki nde ndepopoaka hete epyryhetero ekatukaturo. ¹⁷ Gandeaporoġita popoakaramo ti Cristo'ga ġa pojoykai jipi a'ero. A'ereki ġa ojiko ga rehe, a'e ji Tupana'ga pe.

—A'ero nane'yumi ti ġa vy'ari jipi nde rehe nehẽ Cristo'ga rehe no ojogwehe nehẽ no. Oko katu ti ġa nde arõheteavo Cristo'ga arõheteavo no on-hoarõheteavo nehẽ no. Noarõhetepigi ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. ¹⁸ Onhoarõheterame ti ġa ikwahavi Tupana'ga remimo'ẽhara'ġa pavẽi

nhaporemo nehẽ Cristo'ga nhande arõ hete javo. “Nane'ymi ga nhande arõ hete,” e'i ti ġa ojohupe nehẽ. “Nhande nhaporemo ga nhande arõ katu katu!” Nahã ti ġa ei onhimomby'avo ikwahava oyvyteri pe nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Onhoarõheterame ti ġa ikwahakwahavi.

19 —Ga ti e'i jitehe a'ero nehẽ: “Ndikwahapavi reki nhande nahanahã Cristo'ga nhande arõ hete javo. A'ereki tegwete ahereaporogitapava hehe Cristo'ga ahe arõheteranuhũro ġwaramo,” e'i ti ġa nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga. Cristo'ga remiarõhetea kwahaheterame tuhẽ ti nde javi-jitehe ġa ndekoi. Ndepyryva ti ġa herekopavi nehẽ, a'e ji Tupana'ga pe. A'ea pa ji apota ġa pe, a'e ji Tupana'ga pe pe ndepyga.

20 Po nhande nhi'igi Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ore ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei nhande ve nehẽ. Po nhande japyakai nahanahã ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve javo, koji'i hete tuhẽ po ti ga imombyryhetei opyryhetero nhande ve nehẽ. Nahã ga pyryhetero nhande ve opopoakara pyvõ. Opopoakara pyvõ ga nhande pojyka nhandereaporogita mbopopoaka. 21 Kiro ji ei ga pe a'ero:

—Tanemboukwaha ti Cristo Jesus'gareheve'ġa. Tanemboukwaha ti ġa nde kwahavuka ndepyryva kwahavuka no ndepopoakara kwahavuka no. Cristo Jesus'ga rembipojykaro ġwaramo ti ġa tanemboukwaha avuirama nehẽ. Na tuhẽ! Amém! a'e ji Tupana'ga pe.

4

Cristo'gareheva'ero ti pejogwereco katu

¹ Nurã ji ei pe me jitekovo cadeia pype nhandepojykaharete'ga mombe'gwovo ġwaramo. A'e ji pe me: Tupana'ga pe mo'emo'ẽ toko ti ġa Cristo'gareheva'ero okokatuavo javo. Nurã ti nane'ymi peko katu pejikovo garemimbotarimova'ea rehe, a'e hete ji pe me.

² Tapenhimbohetei'i'i ti. Penhimoġatyromba ti. Penhimomirana ti penhimonha'ngae'yma pejogwerekokatuavo penhoarõheteavo.

³ Tupana'ga ra'uva pe pojykai pendeaporogita mbojo'java pe monhoarõheteavo. Nane'ymi ti pejirokwa pejogwerekokatuavo a'ero inoġatuavo pejopy'a penhimonha'ngae'yma pejogwehe. A'ea ti pepota hete. Nahã ti pendeaporogita ndojirojijyi imbojoyvyre'yma ojogwehe nehẽ. A'ea nhaporemõ ji ehetei pe me.

⁴ Cristo'gareheva'ero nhande nhaporemõ ko Cristo'ga ra'oa. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'oa. Nhande nhaporemõ Tupana'ga ra'uva nhande pojyka. Ojipejiva'ea jate reki ko gara'uva. Nhande nhaporemõ ti Cristo'ga nhande reroho yvagi pe nhande mongovo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ Tupana'ga nhande mo'emo'eamo ġwaramo ojive. A'ea rehe jate ko nhande nhaporemõ xanhimbovy'a.

⁵ Nhande nhaporemõ xako Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe. Ojipeji jate reki ko nhandepojykaharete'ga Cristo'ga. Ga rehe jate nhande nhaporemõ xajiko. Nhande nhaporemõ nhande nhimobatizaukaramẽ

nhande xa'e: Jesus Cristo'ga omano nhande ve nhandereaporoğitatiruahũa mombiga nhandereaporoğita mbopyahuavo no nhande jikogame ga rehe. A'ea pe jate nhande nhaporemo xa'e nhandenhimobatizauka.

⁶ Nhande nhaporemo xa'e Tupana'ga pe nhanderuvihavuhete'ga. Ga pe nhande nhaporemo xa'e nhanderuvete'ga. Ojipeji jate ko Tupana'ga. Gaha ipopoaka ojipe'ğa hohe pa. Nane'ymi ga oko yvya koty yvaga koty no ipojykapava. Ga nhande pojyka nhande nhaporemo.

⁷ Nhande nanenani Cristo'ga pyryhetero imbuhua pyryva'ea nhande ve nhande mbokarakatuuka nahã ti pe ojipe'ğa pokogi javo. Gwemimbotarimova'ea rehe ga rekoi nahanahã ji pe mbokarakatuuka javo. ⁸ A'ea mombe'gwovo Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

“Ojiupirame yvate ga ġwembipyhyhara'ğa nderohoi ojupi ojirovia.

A'ea rupi ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ğa pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara hako.

⁹ “Ojiupi ga yvate,” e'i. Nurã nhande ikwahavi gajyvypyagwera yvatea hugwi. A'ereki ojiupia renonde ga ogy yvya koty ogwovo omanove'ğa gwyrri pe. ¹⁰ Kiroki ga ogy Cristo'ga – gaha ojiupi yvate a'ero ogwovo yvaga aherovai nhaporemo okovo nhandepojykaharete'ga. “Tako ti ji yvyakotyva'ea pyri nanani yvyakotyve'ğa pyri nanani no yvagipeva'ea pyri nanani no yvagipeve'ğa pyri nanani no,” e'i Cristo'ga ogyva. A'ea ga ei ojiupia no.

11 A'ero ga imondoi pyryva'ea yvyakotyve'ga pe opyryhetero javo jara'ga pe: “Peko ti nhi-moirũharamo pejigwovo ji mombe'gwovo haji-heve'ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peko ti Tupana'ga nhi'iga mombe'uharamo nahanahã Tupana'ga ei pe me javo ga pe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Peropero ti peho pyryva'ea mombe'gwovo ji mombe'gwovo ga pe ga mbo-jikoguka ji rehe,” ei Cristo'ga.

Jara'ga pe ga ei: “Pehepia katu ti ga pokoga – kiroki ga ojiko ji rehe. Pembo'e katu ti ga nhinhi'iga rehe no,” ei Cristo'ga.

12 A'ea rupi ga ei: “A'ea ji ei pe me. A'ero ti pe nhombopopoakaakari penhomongokatukatuavo penhomboavujikwea nehẽ. A'ero ti pe poravykykwahavi Tupana'ga pe pejopokopokoga Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapavuka pejohupe nehẽ. A'ero ti pe pejogwereko katu pejikoheteavo Tupana'ga rehe pejikokatuavo nehẽ,” ei ga. “A'ereki jira'oa a'e ji pe me,” ei Cristo'ga.

13 A'ero tuhẽ ti ojo'ja nhande jikohetei Tupana'ga rehe nehẽ. Nhande ojo'ja Tupana'ga ra'yra'ga kwahahetei nehẽ no. A'ero ti nhande nhimbovyvyri nhandereaporogitapyryvamo nehẽ. A'ero ti Cristo'ga javijitehe nhande rekokatui nhandepyryvamo nehẽ.

14 Nurã ti nhande ndiakoa'javi tayri'ga ja nehẽ. Tayri'ga gwerojijyjijyi'iuhu ojeaporogita jipi ojipe'ga ega'erame ga pe. Na jitehe po ojipe'ga ega'ei nhande ve no. Ojapyakavo tehe ga nhande mbo'ei gweaporogitate'varuhuavo

nhande moandyandyipota o'mbero nehë. Nhanderekoa'jave'ymame tayri'ğa ja ti nhande nianhimbo'eukari ға pe nhaporemo nehë. Ndirojijyukara'jara'javi ti nhandereaporoğita nehë.

¹⁵ Xanhi'igatu ti nhande a'ero a'itituhëva'ea mombe'gwovo nhanenhoarõheteavo nehë. A'ero koji'i ti nhande rekoi Cristo'ğa ja nhandejikoty'a ga pavëi nhandekovo ganhi'iga rupi nhaporemo nehë. A'ereki ga pe nhande xa'e nhaneakağa. ¹⁶ A'ereki ga tuhë ko nhandepojoykaharetea. Cristo'ğa ra'oa xa'e nhande nhandejive nhandejikoga Cristo'ğa rehe. Gaha nhande mohiğatui nhande mbojogwerekokatuavo nhande retakwera'ja. Okovo ғwemimbotarimova'ea rupi ga nhande mboporavykyparavuhui nhande mbojopokoga. Nahã ti koji'i nhande nhombopopoakari nhanenhombojikoga Tupana'ğa rehe nhanenhoarõheteavo nhanenhomombyrymbyryva nehë.

Ipyahu nhandereaporoğita

¹⁷ Nurã nhandepojoykaharete'ğa pavëi jijjikoty'aro ғwaramo ji ehetei pe me: Pepohi ti pejikoagwera hugwi. Peko ti peje'yja'ğa ja rõi judeus'ğarũive'ğa ja rõi – kiroki ға ndojikogi Cristo'ğa rehe. A'ereki ға heaporoğita tehe okovo jipi.

¹⁸ Satanás'ğa ndokwahavukari ға pe ғandeaporoğita mbopyahuukare'yma Tupana'ğa pe. Ypytunahivareheve'ğa'java'ero ko ға ndekoi a'ero. Ga ndokwahavi Tupana'ğa. A'ereki ға ndokwahapotari ga. ¹⁹ Nurã ovyvyteri

pe ġa ndapyryvi. A'ereki ġa ojipokwaha Tupana'ga kwahapotare'yma rehe. A'ero ġa nhikwava'eġi okote'varuhua pe oakwahave'yma. Gwereco ġa ġwembireko'ġarũive'ġa no ġa nderekote'varuhuavo. Nahanahã ġa ndekote'vate'varuhupavi okote'varuhupotapota.

²⁰ Pehe reki nanongara rehe rũi pe nhimbo'ei pejikogirẽ Cristo'ga rehe. Cristo'ga rehe pe penhimbo'e. Ga oko katu hete. ²¹ Pehendu pe Jesus'ga mombe'ua ġa ga mombe'urame pe me. Ga pe mbo'ei a'itituhẽva'ea rehe ikwahavuka pe me nahanahã Jesus'ga oko javo.

²² Gamombe'ua renduvame pe ikwahavi javo: “Xapohi ti nhandereaporoġitaymyana hugwi. A'ereki nhandereaporoġitatiruahũrame nhande xako te'vate'varuhu nhanenhimoandyandyita nhanerembipotata'varuhuro ġwaramo,” pe'e pe ikwahava. ²³ “Timbopyahuukara'jara'ja ti nhandereaporoġita. A'ero pyryva'ea rehe ti nhande japyakai nehẽ,” pe'e pe ikwahava. ²⁴ “Xanhimboheaporoġitapyahuukari ti Tupana'ga pe hendukatuavo ganhi'iġa. Nhandereaporoġita mbopyahurame ti Tupana'ga nhande mongo katu nhande mombyryva nhande mongovo oji'ja nehẽ,” pe'e pe. “Ga nhande mombyryvame ti nhande rekoi a'itituhẽva'ea rehe nehẽ.” A'ea pe'e pe ikwahava pejikoga ga rehe gamombe'ua renduvame.

²⁵ Nurã ti tape'mbea'javi. Pe napenani ti penhi'iġatu pejikotyve'ġa pe a'itituhẽva'ea mombe'gwovo. A'ereki nhande ko nhande-jogwe'yjava'ea Cristo'ga pavẽi nhandejikoty'aro ġwaramo. ²⁶ Penhimonha'ngarame ti

tapekote'varuhui. Ypytuna renonde ti penhimonha'ngapi. ²⁷ Penhimonha'ngapige'ymame kotihĩ ti Diabo'ga pe mongo te'varuhu nehẽ. A'ereki ga ko ite'varuhuve'ga Satanás'ga. Tapenhimongote'varuhuukari ti ga pe a'ero ga pokoge'yma.

²⁸ Iporomive'ga ti tomima'javyme kiro. Toporavyky katu ti ga jipi ipyhykatuavo ojive. A'ero ti ga herekoi timondo ti mo imbatere'ỹve'ga pe javo.

²⁹ Tapenhiĩte'varuhui ti pejohupe penhombotegwetee'yma. Penhi'igatu ti pejohupe penhombopopoaka pejopokoga imombyryva pejohupe.

³⁰ Tapemongoveveuhui ti Tupana'ga ra'uvapyryva. Gara'uvapyryva uhu upa pe pyri. A'ereki Tupana'ga e'i: "Amondo ti ji jira'uvapyryva ga pyri nehẽ – kiroki ga ojiko Cristo'ga rehe. Jukwaha hete ti a'ero gandekoa jireheva'ero. Opyta ti jira'uva ga pyri Cristo'ga mbuhua nehẽ. A'ero ti jijipyri ji ga nderurukari Cristo'ga pe ga mbopiro'yavo gandekote'varuhua hugwi nhaporemonehẽ," ei Tupana'ga.

³¹ Pepohi ti ga'arõe'ymuhũa hugwi penhimboahivuhua hugwi no penhimonha'ngahetea hugwi no penhinhi'igahyahiva hugwi no penhiĩte'varuhua hugwi no. Tapetiruahũi ti pejohupe. A'ea hugwi ti pepohi. ³² Pejogwereco katu ti. Pejoporogwety ti. Tupana'ga pyry pe me henonha'jave'yma pendekote'varuhua Cristo'ga manoro gwaramo pe ndepyga. Ga ja ti tapehenonha'javi ojipe'ga ndekote'varuhua pejive pepyryvamo ga pe.

5

Tupana'gareheva'ero ti peko katu

¹ Tupana'ga nohenonha'javi pen-dekote'varuhua. Nurã ti peko Tupana'ga ja pejikovo gara'yramo garemiarõhetero. ² Penhoarõ hete ti. A'ereki Cristo'ga nhande arõ hete omanomo nhande repyga ojijukauka ġa pe. Nahã ga rekoi jukapyra'java'ero Tupana'ga pe. Nahã ga nhikwava'eġame pyry Tupana'ga pe.

³ Taperekoi ti penhimbireko'ġarũive'ġa. Ojipe'ġa no taperekote'varuhui'i'i ti ġa Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo ġwaramo. Ojipeva'ea rehe ite'varuhuva'ea rehe nhaporemõ ti tapekoi. Tapepotaruhui ti ojipe'ġa apoa. Tapekoi'i'i ti na Tupana'ga remimo'ẽharamo pejikovo ġwaramo. A'ero po ti ojipe'ġa nde'i'i'i tuhẽ pe me nehẽ.

⁴ Tape'ete'varuhui ti. Tapeakwahavi ti. Tapheni'ĩtehei ti. Tapejai ti ite'vava'ea. A'ea rehe nhaporemõ ndatekwava'javi Tupana'gareheva'ero pendekoro ġwaramo. Emo pyry hete pe'erame Tupana'ga pe: "Ndepyry hete nde!" A'ea ti pe'ji.

⁵ A'ea ji epavi pe me. A'ereki ġahã ndohoi yvagi pe Tupana'ga pyri – kiroki ġa gwereko ġwembireko'ġarũive'ġa. Kiroki ndapyryvive'ġa ojipe'ġa ndereko te'varuhu – ġahã ndohoi yvagi pe no. Kiroki ġa opotaruhu ojipe'ġa apoa – ġahã ndohoi yvagi pe no. A'ereki nahã ġa mbatera arõ Tupana'ga arõa hohe. Ganduvihavuhuhete'ga rõi ko Cristo'ga. Ganduvihavuhuhete'ga rõi ko Tupana'ga. Ndohoi ti ġa yvagi pe Cristo'ga pyri Tupana'ga pyri upa nehẽ. A'ea pe pekwaha.

⁶ Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe ġa eteherame. A'ereki ġa e'i okote'varuhua pe: “A'ea rupi nhande ndiakote'varuhui,” ei ġa onhi'iteheavo o'mbero. Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe pejikoe'yma ġanhi'iġa rupi. A'ereki Tupana'ga noarōi nanongara ite'varuhua. Kiroki ġa oko te'varuhu Tupana'ga renduve'ŷve'ġa – ġa ndehe ti Tupana'ga nhimonha'ngai a'ero nehē. ⁷ Nurā ġanhi'iġa rupi rūi ti peko ġa moirūe'yma. ⁸ A'ereki nypytunahiva'javi pe me kiro.

Ymya'ĩ pe peko ypytunahivareheve'ġa ja – kiroki ġa ndokwahavi hepiage'yma. Ga javijitehe pe ndapekwahavi. Peko te'varuhu pe Tupana'ga kwahave'yma. Aġwamo reki nhandepojykaharete'ga Cristo'ga jikoty'aro ġwaramo pe pavēi kojahua ja pe me. A'ereki pe Tupana'ga kwaha. Nurā ti peko katu kojahuarupive'ġa ja ikwahapyra'ġa ja Tupana'ga ra'yra'ġa ja.

⁹ Gara pe ji ei ji erame: Kojahuarupive'ġa ja ti peko? Kiro ji imombe'ui pe me: Pejogw-ereko katu pa ti. Peko katu pa. Pemombe'u pa ti a'itituhēva'ea ojipe'ġa moandyandyje'yma. Nanongara rehe Tupana'ga ra'uva nhande mbo'ei ikwahavuka nhande ve. ¹⁰ Penhimbo'e ti takwaha ti ji nhandepojykaharete'ga remimbotarimova'ea javo Cristo'ga remimbotarimova'ea.

¹¹ Ypytunimo ojipe'ġa ndekoi tianderepiagyme ti ġa javo. A'ero ġa ndekote'varuhui. Ga ja rūi ti peko a'ero. Tapekote'varuhui ti. A'ereki nanongara'ġa ndojogwerekokatui. Ndokokatui ġa. Nomombe'ui ġa a'itituhēva'ea. Pe'ji ti ġa

pe a'ero: “Tapekote'varuhua'javi ti. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi imomboruka Cristo'ga pe pejikoga ga rehe.” A'ea ti pe'ji ġa pe ġandekote'varuhua mboukwahava.

¹² Oko te'varuhu ranuhū ġa onhimima tianderepiagyme ti ġa nhande rekorame a'ea rehe jawo. Nimombe'upotari nhande ġandekote'varuhua. A'ereki a'ea rehe nhande niandepoyjayari. ¹³ Emo ti tiandepoyja hete imombe'gwovo ġa pe. Timombe'u ti ġa pe: Nahanahã pe pekote'varuhu. Pejiko ti Cristo'ga rehe imomboruka ga pe pejikote'varuhua. Nahanahã ga pendekokatua pota. A'ea ti timombe'u ġa pe.

Nhande ġandekote'varuhua mboukwahavame nahã ġa pe ti ġa ndekote'varuhupigi a'ero nehẽ. A'ereki nhande rendukaturame ti ġa e'i nehẽ: “Na tuhẽ! Xako te'varuhu reki nhande,” e'i ti ġa. A'ero ti ġa jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua herojijyjijyita ojeaporoġita okovo kojahuarupive'ġa ja nehẽ. ¹⁴ Nurã Tupana'ga rem-bikwatijarukara i'ei:

“Pema'ẽ ti ikwahaheteavo!

A'ereki pe ndapekwahavi ġa ja

– kiroki ġa oki upa ikwahave'yma.

Pendeaporoġita tiruahũ.

Nurã Tupana'ga pe pe ndekoi omanove'ġa ja ga kwahave'yma ġwaramo.

Pejirokwa ti imbopyahuuka pejeaporoġita Cristo'ga pe!

A'ero ti ga imboukwahavi pe me pendekote'varuhua.

A'ero ti pe pohiri pejikote'varuhua hugwi

pejikoga ga rehe nehẽ,” ei Tupana'ga rembikwati-jarukara.

¹⁵ Nurã peko katu tuhẽ ti. Ikwahave'ỹve'ğa ja rũi ti peko. Penhimombaragwaha ti ikwahava. ¹⁶ Pereko katu ti ға jipi Cristo'ga mombe'ukatuavo ға pe ға ndetakwera'ja nehẽ. A'ereki ға oko te'vate'varuhu onhimongyavo. ¹⁷ Nurã pekwaha hete ti. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ti penhimombaragwaha. Ikwahave'ỹve'ğa ja rũi ti peko.

¹⁸ Tapeheagwyrivi ti ahemboheagwyriva'ea gwove'ỹ vinho gwove'ỹ. A'ereki ahe i'uranuhũrame vinho a'ea ahe mbote'varuhu ahe mongovo tehe. Emo pejipojykauka ti Tupana'ga ra'uva pe penhimongokatuuka.

¹⁹ Penhomoğita ti penhimby'yita. Penhimby'yi ti Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo Jesus'ga mombe'gwovo no imombe'gwovo ғandekokatua ғanemimombyryva nhande ve. Nahanahã ti penhimby'ymby'yi nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mboheteavo ga rehe pejoryjoryvamo. ²⁰ Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Apĩ, ndepyry hete nde imbuhua ore ve. Ore roryroryvamo neremimbuhupava rehe. Ehendu ti orenhi'iğa nde ve. A'ereki ore repyga Jesus Cristo'ga omano orepojykaharete'ga.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe jipi.

²¹ Peko ti penhonhi'iğa rehe pejopokoga pe-jogwerekokatuavo Tupana'ga rendukatukatuavo ғwaramo.

Hembirekove'ga

²² Kunhano peko ti penhimbireko'ğa nhi'ığa rehe pejikoty'aro ġwaramo Cristo'ğa pavēi nhandepojykaharete'ğa pavēi. ²³ A'ereki akwaimbae'ğa oko ġwembireko'ğa pojykaharamo. Cristo'ğa oko ojiheve'ğa pojykaharetero – kiroki ġa ojatyka tihendu ti Tupana'ğa nhi'ığa javo. Na jitehe akwaimbae'ğa ndekoi ġwembireko'ğa pojykaharamo. Cristo'ğa oko ojiheve'ğa mbopiro'yharamo imomboa ġandekote'varuhua ġa hugwi. Ga ko ġa'akaġamo, a'e ji a'ero. Gara'oa a'e ji gareheve'ğa pe. ²⁴ A'ereki Cristo'gareheve'ğa oko Cristo'ğa nhi'ığa rehe gaha nhandepojykaharete'ğa javo. Na jitehe ti kunha'ğa toko pa ġwembireko'ğa nhi'ığa rehe.

²⁵ Cristo'ğa oarō hete ojiheve'ğa omanomo ġa ndepyga. Na jitehe ti akwaimba'eva'ero pearō hete penhimbireko'ğa nderekokatuavo. ²⁶ Cristo'ğa omano ojiheve'ğa ndepyga tamo'emo'ē ti ji ġa jijive ġa mombyryva javo. Ombopyahu ga ġandeaporoġita ġa hendukaturame gamombe'ua. A'ereki ga ohy pa ġandeaporoġitatiruahūa ipe'avo ġa hugwi ġa hendukaturame gamombe'ua. ²⁷ Cristo'ğa omano ġa ndepyga tuhu ti ġa ji pyri okatuhetero javo. “Ndite'varuhui'i'i ti ġa otiruahūe'yma tuhē a'ero nehē,” ei ga. “Nurā ti ġa pyryvamo okokatuavo nehē,” ei ga omanomo.

²⁸ Nhande tia'ngu nhandeja'oa nhandenhiarōheteavo. Na jitehe ti akwaimbae'ğa toarō hete ġwembireko'ğa ġa a'nguheteavo ġa pokoga. Kiroki ġa oarō hete ġwembireko'ğa – ġahā onhiarō hete. ²⁹ A'ereki nhande nhaporemo niarōhete'e'yangavi nhandeja'oa. Tia'ngu reki nhande nhandeja'oa nhandejiporaka. Nahā

Cristo'ga nhandepojoykaharete'ga nhande arõ hete ojiheva'ea nhande a'nguheteavo nhande pokoga. ³⁰ A'ereki gareheva'ero nhande xako gara'oa re'yjava'ero tuhê, a'e ji.

³¹ Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Nurã akwaimbae'ga ja'ogi uva'ga hugwi oy'ga hugwi no gwembirekokaturo.

Ga ojogwerekoro gwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahêa pavêi,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

³² A'ea rehe jijapyakaheterame ji akwaha onhimiva'ea ikatuheteva'ea, a'e ji. A'ea pe ji ei: Cristo'ga ojogwerekoko gareheve'ga pavêi – kiroki ga ojatyka tihendu ti Tupana'ga nhi'i'ga javo.

³³ A'ero ji ei akwaimbae'ga pe ga ndetakwera'ja tuhê: Penhiarõ hete pe. Na jitehe ti pearõ hete ti penhimbireko'ga a'nguheteavo ga pokoga. Kunha'ga pe ji ei no: Pemondo ti pejeaporogita imohina penhimbireko'ga nhi'i'ga rehe.

6

Tayri'ga; ganduva'ga; gay'ga

¹ Tay'riro pehendu katu ti pejuva'ga nhi'i'ga penhy'ga nhi'i'ga no Cristo'ga rendukatuavo gwaramo. A'ereki a'ea ko pyry Cristo'ga pe nhandepojoykaharete'ga pe.

² “Pemondo ti pejeaporogita imohina pejuva'ga ndehe penhy'ga ndehe no,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

A'ea ji imombe'ui pe me. A'ereki a'ea Tupana'ga okwatijarukarypy Moisésva'ea pe amombyry ti ga pe javo. ³ A'ereki garembikwatijarukara e'i:

“Po pemondo pejeaporogita imohina pejuva'ga
 ndehe penhy'ga ndehe no,
 a'ero ti pyryhetero pe me nehẽ.
 Mbaigwe hete ti pe nduvi yvya koty
 pemaona renonde nehẽ no,” e'i
 garembykwatijarukara.

⁴ Ganduvamo tapemonhimonha'nganha'ngaukari
 ti peja'yra'ga pejihe ja'javo ga pe. Pearõ hete ti ga
 mbo'ekatuavo ga monhimomboaka. Pembo'e ti
 ga Cristo'ga nhi'iga rehe nhandepojoykaharete'ga
 nhi'iga rehe toko katu ti ga javo.

Gapojoykahara'ga; gapyrive'ga

⁵ Ojipe'gapyriva'ero ipiro'ye'ỹva'ero pehendu
 katu ti ganihi'iga peporavykykatuavo ga pe.
 Pehendu katu ti ga nhi'ipo'ruavo. Pekihiye hete ti
 ga hugwi mara'ngu po ji jiporavykyte'varuhuavo
 ga pe javo. Peporavyky katu ti pejikokatuavo
 Cristo'ga rendukatuavo gwaramo.

⁶ Peko ti ojipe'ga ja rui. Opojoykahara'ga
 gwepiagame ga oporavyky katu tianembohete
 ti ga javo. Ga gwepiage'ymame ga ndoporavykyi.
 Peko ti ga ja rui. Pejipojoykahara'ga pejepiagame
 ti peko ganihi'iga rupi. Ga pejepiage'ymame ti
 peko ganihi'iga rupi jitehe peporavykykatuavo.
 Cristo'gareheva'ero ti pejirokwa pejiporavykykatuavo
 pejipojoykahara'ga pe pejoryjoryvamo
 nanongara Tupana'ga opota javo. ⁷ Peporavyky
 pota ti pejipojoykahara'ga pe. Pe'ji ti pejiyvyteri
 pe: “Nhandepojoykahara'ga pe jate rui nhande
 poravykyi. Nhandepojoykaharete'ga pe Cristo'ga
 pe nhande poravykyi no nhande poravykyrame
 ga pe.” A'ea ti pe'ji.

⁸ A'ereki pe pekwaha jawo: “Po nhande xapovavyky katu nhandekokatuavo, a'ero ti Cristo'ga nhandepojykaharete'ga imombyryvi nhande ve ikwepyga nehē. A'ereki Cristo'ga omombyry okokatuve'ga pe nhaporemō ikwepyga ġa poravykykaturame. Omombyry ga ipiro'ye'ŷve'ga pe – kiroki okokatuve'ga ojipe'ga remimboporavykyve'ga. Kiroki okokatuve'ga oporavyky ojive jate ipiro'yve'ga – ġa pe Cristo'ga omombyry no.” A'ea pe ei ikwahava.

⁹ Gapojykaharamo peko katu ti no pejirokwa pejipyryve'ga nderekokatuavo penhimoheureka Cristo'ga pe pejihe nanongara Tupana'ga opota jawo. Tape'ea'javi ti pejipyryve'ga pe: “Po pe ndapeporavykyheteranuhūi, a'ero ti ji tiruahūhetero pe me nehē.” A'ea rūi ti pe'ji pejikote'varuhue'yma ġa pe.

Pekwahava'ja ti. Tupana'ga yvagipeve'ga oko pepojykaharete'ga pepyryve'ga pojykaharete'ga no. Tape'ete'varuhua'javi ti ġa pe. A'ereki ojo'ja ġa ndekoi Tupana'ga pe ġapojykahara'ga ġapyryve'ga pavēi. Kiroki ġa oko te'varuhu – ġa pe nhaporemō po ti ga ei peko te'varuhu pe jawo nehē.

Jesus'gareheve'ga mbopopoakahava

¹⁰ Nhiirū, kiro ji ikwatijapavukari ġwerī imombe'gwovo pe me tapehendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa. Penhimbopopoakaruka ti nhandepojykaharete'ga pe Cristo'ga pe gapopoakahetea pyvō penhimongovouka garemimbotarimova'ea rehe pejikoty'aro ġwaramo ga pavēi.

11 Soldados'ġa nduvihava'ga omongiuka itaheteva'ea nhaporemo metal apopyra soldados'ġa pe tonhia'ngu ti ġa javo. “A'ero ojipe'ġa ndurame ġa movahiamo ti ġa popoakaro ġa pe nehē,” ei ga. “Ndokutugi ti ġa ġa nehē ġa itaheteva'ea mongiro ġwaramo,” ei ga.

Peko ti soldados'ġa ja penhia'nguavo. Penhia'ngu ti ite'varuhua hugwi. Penhimbopopokaheteuka ti Tupana'ga pe gapopokahetea pyvõ nhaporemo a'ero. A'ero ti pe napenhimoandyandyjukari Diabo'ga pe ite'varuhuve'ga pe nehē.

12 A'ereki vvyakotyve'ġa rũi nhande timovahĩ. Ndahe'oiva'ea ndahekoiva'ea a'ea reki nhande timovahĩ anhaġa Diabo'gapyriva'ea. A'ea ko oko ipopokaheteva'ea ipopokaheteva'eareheva'ea no Cristo'gareheve'ġarũive'ġa nduvihavava'ea no. Cristo'gareheve'ġarũive'ġa nduvihavava'ea ġa pojykaro ġwaramo ġa pe ypytuna ja kiro. A'ereki ġa ndokwahavi Tupana'ga. A'ereki ġanduvihavava'ea noarõi Tupana'ga kwahavukare'yma ġa pe. Nhande timovahĩ Diabo'gapyriva'ea nhaporemo anhaġa nhaporemo a'ero. Yvatea gwyri pe a'ea rui okote'varuhuavo.

13 Nurã penhimbopopokakaruka ti Tupana'ga pe gapopokahetea pyvõ nhaporemo. Nurã ti pe popokahetero anhaġa pe nhaporemo Diabo'gapyriva'ea pe nhaporemo nehē. Pepopoka ti pe a'ea pe nehē a'ea pe mongote'varuhuukapotarame nehē. Pejiko jitehe ti Tupana'ga rehe nehē a'ea movahĩhetepavame nehē.

- 14 Pejiko jitehe ti a'ero Tupana'ga rehe pepopoakaramo. Soldados'ğa onhimboavujikwe oku'ayvira mongiavo timovahĩ katu ti kiro javo. Peko pe soldados'ğa ja onhimboavujikwera'ğa ja pe imombe'urame a'itituhẽva'ea jate. Soldados'ğa omongi itaheteva'ea metal apopyra onhia'nguavo tegwete nhandepoti'a kutuhava javo. Peko pe soldados'ğa ja itaheteva'ea mongihara'ğa ja penhia'nguavo pejikokaturame. A'ereki pendekokatua rupi pe nhia'ngui.
- 15 Soldados'ğa gwereko sapatos xaho katu ti javo. Peko pe soldados'ğa ja sapatos rerekohara'ğa ja pe ikwahavame Cristo'ga mombe'ua pejipy'a noğatuuka jupe. A'ero ti pe hokatui imombe'gwovo ojipe'ğa pe no Tupana'ga onoğatu pota pepy'a javo ға pe.
- 16 Soldados'ğa omombo ta'akwa'ria hendyva'ea ға ndehe ға movahĩrame tombote'varuhu ti okirame ға pype javo. Ojipe'ğa soldados'ğa ға movahĩrame opyhy opo pe itaheteva'ea o'ara piahava ta'akwara mombihava tokiyme ti nhande pype javo ға imomborame hehe. Peko pe soldados'ğa ja o'ara piahava pyyhara'ğa ja pejikoheterame Tupana'ga rehe Diabo'ga mombihara'ga rehe. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbote'varuhu pota toki hete ti nhinhi'iga ғayvyteri pe ға mongote'varuhuavo javo. Pejikoheterame Tupana'ga rehe Tupana'ga omombiguka Diabo'ga popoakara pe me.

17 Akanitara soldados'ġa opyhy inoġa onhia'nguavo tonupãyme ti ġa nhaneakaġa javo. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pe pejikote'varuhua mombora kwahava'javame. Peko pe soldados'ġa ja akanitara nohara'ġa ja pejeaporogita mbopyahua kwahava'javame no. A'ea nhaporemo ikwahava'javame peko pe ġa ja penhia'nguavo Tupana'ga ti nhande rerohoi yvagi pe nhande mombytavo avuirama nehē javo. A'ereki penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

Soldados'ġa opyhy haimbejovaiva'ea xanhia'ngu ti javo. Peko pe soldados'ġa ja haimbejovaiva'ea pyhyhara'ġa ja penhia'nguavo pejipojykaukarama Tupana'ga ra'uva pe torembo'e ti Tupana'ga nhi'iġa rehe javo. A'ero ti pe ojipe'ġa mbo'ei a'itituhēva'ea rehe nehē imboukwahava ġa pe ġandekote'varuhua nehē. Pe napenhimongote'varuhuukari ti ite'varuhuve'ga pe Diabo'ga pe ġa pavēi nehē no ikwahava ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa. Penhimbikwahava rupi pe nhia'ngui.

18 Nane'ymi ti penhi'ĩ hete Tupana'ga pe nahanahã ti emombyry ġa pe javo. Pejipokoguka ti Tupana'ga ra'uva pe pejipojykauka penhi'iġame Tupana'ga pe. Pejirokwa ti penhi'iġame ga pe. Penhi'ĩ ti ga pe jipi. Pemombe'u ti ga pe garemimo'ēhara'ġa nhaporemo epoko ti ġa javo.

19 Jihi ti ji mombe'u no. Pe'ji ti ga pe ji repyga:

“Epoko ti Paulo'ga monhi'iğa tomombe'u ti ga nhinhi'iğa javo. Tomombe'u ti ga ojipe'ğa pe Cristo'ga mombe'ua nerembiepiukaripyre'yma ға pojihuve'yma. A'ea ymyahũ ahe ndokwahavi nerembiepiukaripyre'yma Cristo'ga mombe'ua. Epoko ti Paulo'ga a'ero tokwahavuka ti ga ға pe javo.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe ji repyga.

²⁰ Ymyahũ Tupana'ga ei ji ve: “Ehoeho ti imombe'gwombe'gwovo Cristo'ga mombe'ua ға pe nhaporemō nhirembiepiukaripyre'yma,” ei ga ji ve kako. A'ero ji hojiohoi imombe'gwovo. Nurã ға ji mongi cadeia pype tomombe'ua'javyme ti ga javo. A'ea pype ji rekoi ağwamo a'ero. Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero: “Epoko ti Paulo'ga tomombe'u ti ga ға pojihuve'yma javo.” A'ea ti pe'ji ga pe. Nahã ti ji tambo'e katu ға ikwahaheteuka ға pe Cristo'ga mombe'ua nehẽ.

Mbapavamo Paulova'ea okwatija Éfesopeva'ea pe

²¹ Kiro ji ei pe me: Tíquico'ga ti ji mombe'upavi pe me nehẽ nahanahã Paulo'ga rekoi javo. A'ero po ti pe ikwahavi nehẽ no. Tíquico'ga ko nhaneirũ'ga ojikoga ғwaramo Cristo'ga rehe. Oko hete ga Tupana'ga nhi'iğa rupi. Orojiko ore ga rehe a'ero. A'arõ hete ji ga. Oporavyky katu ga nhandepojy kaharete'ga pe Cristo'ga pe ga mombe'gwovo.

²² Kiro ti ji ga mondoukari pe pyri a'ero tomombe'u ti ga pe me orerekoa pepy'a noğatuavo pe mbohoryva'java nehẽ.

²³ Kiro ji ei: Nhanderuvete'ga Tupana'ga ti tonogatu nhaneirũ'ğa py'a – kiroki ға ojiko ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no, a'e ji. Na jitehe ji ei: Jesus Cristo'ga nhandepojy kaharete'ga ti tonogatu

ğapy'a. Pyry nhaneirũ'ğa jikogi Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga rehe no. Ga jikogame ti Tupana'ga tomonhoarõ hete ğa Jesus Cristo'ga pavēi, a'e ji.
²⁴ Tupana'ga ti tomomyry ğa pe nhaporemo – kiroki ğa oarõ hete Jesus Cristo'ga nhandepojykaharete'ga ga arõhetepige'yma tuhẽ, a'e ji.

Tupana'ga nhi'iga
New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134